

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وضعت مجموعه می

برنجی سنه: ایکه بی جلد

نومرو: ۲۱

۲۰ شباط ۳۳۸

درگاه

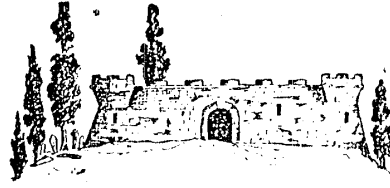
اولوشی، حاصل بو ساری عرق ایلک باقیشده
کوزدن قاجامه جن قادارزنگین و پول خصوصیتلری
طاعت موغولاردن اسیرکه سامندر .

لسانی، عرق نقطه لردن عیان بیان آشکار
اولان بو حقیقت تاریخی جهندن ده قولایفله ایضاح
ایدیله ییلیر . جینیلارک هبوتغ نو دبدکری (قوبون)
تورکاری موغولارک دده لری اولان (توبا)، (سینه بن)
و (تاتانه) — تانارلری جینان داغلرک او برانکینه
قادار قوغشلردی . اوزماندن صوکارا موغوللار برده اها
بللریخ دوغولسامادیلر . قوبونلر خراف اولان
جنگیرک طریقه نیجه لشمدر . جونی (تاریخ جهانکشا)
سندده موغول عنعنه سندن اوزون اوزادی به بحث
ایتمدی حالده رشیدالدین (آلاقوا) افسانه سیله ،
(ارکته قون) ماجراسنی تمامیه موغوللار عائد اولقی
اوزره حکایه ایدیور . موغوللار تانارلرک آراسنه
دوشدن نفاذن استفاده ایدن تورکار تانارلرک اتفاق
ایدیه رک قوتی رقیلری نی تمامیه مغلوب ایدیورلر .
قایانله نکوز قورتیلوب (ارکته قون) ه قاجان یکی
موغوللر موغولجده بو اسم کرلی داغ مناسنه
کایر . (پورته جهنه) قورتاریجی برده برچی در .
رشیدالدینک موغولک طایر دورنده یقشمش بریم
اولدنی نظره آلنیرسه مسئله نی بوضو رتله کورمنه
حق و بریار . چونکه سانیلاس ژولیمک (نوبکر)
اوزینه وشقه لر آدی کاتبه باقیلیرسه کورولورکه
(اولوغ تورک = تورکن) عنعنه سندن اسکیدن
بری ارکته قونه بکرده بردستان واردی . بودستانه
کوره (هونلر = قوبونلر) صوگ مغولونلری
اوزینه برطرفه داغیلشاردی ایچلردن بر برنسک
آلاری آیفالری کسلرک دوشمانلری طیفندن ددرین
برجوقوره آتیلدی .

— مع المنونیه ، دیدم ، یکریمی دوت ساعت
وارکه اغنیمه برشی قوبادم .
پوشنده غایت اینی ایشله من وکوموش بر آغراق
علاوه سیله شیشه حاله کتیرلش هندستان جویری
قابونی واردی که بونکله آژ چوق افخار ایدر کی
ایدی ، بکا اوزاندی . بویوک برذوفله ایچنده کی فنا
بیاض شرابدن ایچمد ، ماطره نی اعاده ایتدم .
کندیسی ایچرکن :

— قرالاک صحنه ! دیدی ، بنی اژیون دونور
شاهلی یایدیغدن اونی جبهیه قادارتعزب ایتک ایجاب
ایدر . ذاتا آتلمدن ماعدا حیات واسطه می یوق ،
طایوره الحاق ایدمچکم . بو بنه وظیفم .
کندی کندیته سوبله نیرکی «اضاعه ایدیه بک
وقتیز یوق» دهرک کوچوک قاطیری سوردی .
بنده او فکرده اولدیم ایچون ایکی آدم اوزاغنده
پوله قوبولدم . آرامزده سالغین اولان کوزمه دیدی
قودیلردن خوشلانمادیغدن هیچ سوال سورمندن
کندیته باقیوردم .

مایمید وار آفره دروغنی

تورکار و موغوللر

بر	بر	نیکه
ایکی	ایکی	غوریر
اوچ	اوچ	غوریان
دوت	دوت	دوریان
یش	یش	قابون
آخی	آخی	دزبرون
یدی	جیدی	دولون
سکز	سکز	نایان

بو اوفاق ایتدیزیندن موغولجه ختنده اولدجه
سایلام بر فکر ایدیک کوچ دکادر . فلاپروت ،
قاضی رشیدالدینک جامع التواریخندن وابوالغازی بهادر
خاک اوشال شجره ترکیسندن اوغوزلر فصلی نقل
ایدیه رک سوزی کیدیور . رشیدالدین فضل لایه کوره
باشلیجه موغول قبیله لری نایانلر ، کم کجوتلر ، قورو
بروغولر ، قومات بایولکلر ، کرایلر ، تاجیولر ، تانغوزلر ،
بورچیکلر و سائر ایدی . رابما قیزیق عرق اعتباریه
اولان ایریانی در . موغوللر صاری عرقک آبرد
ایدیچی بوتون وسغولری حائزدر . حالبوکه تورکار ،
اسمر واورتا بولی اونالریته رنما ، داهای زیادیه بیاض
عرقه بکره یین سما خصوصیتلری ملاشیورلر . قافا
طاسنک پایایی ، شاقاق وچکه کیکری ، کوزلرک
چکیک قایایی ، بونک یاصصانی ، رنکک اسمر
اولندن زیاده باقر چایی و پرنجه باقان بر صاریانده

دیزکین بایا کیدن بر آدم آراهی مشکلا تله قولایوردی .
یاقلاشدم ، دقله باقم :

بو آلالک ، بیاض بیلی ، دینچ وایری یاری
چانطه طاشیان پیاده ضابطاری کی صریق قانورلاشمش
برذات ایدی . ذاتا اونفورماسی واردی ، اسکیمش
کوچرک قیصه پلهرینک آلتندن طایور قوماندانلریته
مخصوص آپوتده کورونوبوردی .
چهره می سرنجه ، فقط اردوده کی خیلی امثالی
کی خیرکار ایدی .

یان طرفدن ، ابری سیاه کیرپیکاری آراسندن
بکا باقدی ، چابوچان آراهدن بر تونک آلدرق
دولیدردی ، قاطیرک اوبر طرفته کچرک حیوانی سیر
آلدی . کندیسنک بیاض قوفاردنی کوردیکم
ایچین بنده قیرمزی اوبامک یلکینی کوستمرکه اکتفا
ایتدم ، او زمان :

« آ... ایش ده کیشدی . بن سزی آردیمز
سره قوشان مناسبتیزلردن ری طل ایتدم ...
بر آژ ایچمک ایسترمسکز ؟ » دهرک توفسکی آراهیه
قویدی ، بنده یاقلاشهرق :

(استخار حیات) تمه وردن داهای قولای و داهای
عمومی ایش .

صو یوردم ، نضیک استخاری بزلرله برابر
دوغمن برحس دکلیدر ؟ اغیر وصفیچی بر یوک
ایش کی اراده سنی باشقه الله تودیع ایتک واطاعت
ایتک احتیاجی نهدندر ؟ بو یوکدن قورتولمجه حال
اولان کیزلی سعادته میشای نهدر ؟ واصل اولوبورده
بشری غرور یوکا عصیان ایتور ؟

بواسرارانکیز سائنه نک هربرده قولای قدرتی
جنمهلر حالده برکشدردیکینی مشاهده ایدورایسمده
هیچ بر بر تصور ایدیه یوردم که افعال و اقوالده ،
آرزولرده ، حتی دوشونجولرده فراغت و عزل نفس
اردوده کی قادارتام و مدھش اولسون . اطاعتی تفکرانه
ونافذانه اولان شهرلی ، اطاعتنده مدققانه داورانیر
وحتی توقف ایدیه ییلر ، بو خصوصده هربرده ممکن
و مستعمل اولان مفاویتی کوردیکم کی کندیسه شر
اسر ایدلرکیندن اعتباراً زوجنه نک مشفق انتقادینک
خنانه ایردیکینی وقانونک صیانت و مدافعه سسته انجا
ایتدیکینی مشاهده ایدوردم . حالبوکه عسکری اطاعت ،
عینی زمانده عال و منقاددر ، اسر آلیر ، اجرا ایدر ،
قضا و قدر کی کوری کورینه وورور !

عسکرلکده کی بودونمه جسمز ، شرطسز و بعضاده
شیخ خدمتله سرق ایدن استخار حیالک ممکن
نتایجی تعقیب ایدوردم .

به یکیریک آرزوسنه تبعاً بوروبور ، ساعته
باقور ، اسمر برچوخا وزرنده صاری بویوک برچیزکی
کی قیری افقه قادار قنل ایدن و آغاچسز ، اویز
دوم دوز کیدن بولی سیر ایدور بویله چدوشونو .
یوردم .

صاری بر چیزکین عبارت اولان بوله دقله
باقارکن ، برچاریک میل مسافده سیاه بر نقطه نک
حرکت ایتدیکینی فرقی ایتدم . هر حالده بونک بر انسان
اوله جفته سه ویشدم .

بو سیاه نقطه ، بنم کی (لیل) استقامتده
ایرله یوردی . بر یاندن اوبر یانه کچرک بورومسی
یونک زحمتی اولدیننی کوستر یوردی . آیدلری
صیقلاشدیرده مسافه آلدجه بو کوریندن شی
نظرمده اوزادی ، بویودی داهای مساعد بر زمین
اوستنده بولندیمدن خیزلاندیم و بر نوع کوچوک
سیاه بر آراه کوردم .

قارنم آجی ، بو آراه نک بیه جک صانان بر آراهیه
اولسنی امید ایدوردم . بعضاً قارنه قادار چاورده
باتان زوالی به یکیری بر صلاپوریه فرض ایدیه رک
بو مسعود آلهیه بشمک ایچون چاله کوردک ایتکه
باشلادم .

بوز آیم مسافه قانجه اوچ جنبر اوستنه سیاه
موشامبا اوربولو بیاض تخمده دن بر آراهی تماماً فرقی
ایتدم ، طریقی ایکی تکرلک اوستنه موشوع بریشیکه
بکرزه یوردی . تکرلکلر دیشیکله قادار چاور ایچنده
ایدی . آراهی کوچوک بر قاطیر چکیوردی . آله

تاریخ

ارمان باشنده

قیس کونلری، کوبلده، طغ باشلنده بو موسی کچیردن آدملری دوشوندیکم زمان اونلرهم آجیر همده سرحت ایدرم؛ چاک چیری، ایصلاق اودونلر باقهرق ایصقان بو آدملرک حیراتی قدر کوچ نه اولابلیز دیردم. بزرگ، او برلردن صوک چهار کلهدن دوزدک، بر آزیانغورلر فضا به باغسه روز کارلر فضا، آسسه آشیلرمنی ملولار بوکرمنی حاضر ایدر و صونلر کادی دبه شیره ایزدک. بزرچوق صبحیاق اوطالرمزده راحت مندرلرمزک اوزرنده قیش کچیر رکن اونلری کوبده، اوجان باشنده بر یغین آتشک اوکته بیراقورز. بو اوجان باشنده کی آلهلره دالغین کوزلرله باقار، اونک آتشنده ایصقانلر، بو چو آب شکلله یانان بو آتشک ذوقده کی سری آکلیانلردر. اونلر بوقوری دالارک توتمه سی، بو آلهلرک ایسلی بر اوجانیدن یوکسلمه سی ایچون بوتون بر یاز آماک جکدیلر. هیچ شهبه سز اونلر آتشی باشنده راحت ایدیه یلک ایتون، باز آیلرک سرین صو باشلری، سرین کولیک آتچ آتلی بر قشقلر، صبحیاق اوکته کوننده تارالرنده هپ بوقیش ایچون چایشمه شلردر. قیشاغنی تدارک ایتک ایچون طبعی بر قارنجه غریله بتون باز چایشمه شلر، ترله، لردر. اونک ایچوندرک شمدی اوجاق باشنده یال کلوب، کرف جاییورلر، یازورغونلغنی بو آتشک باشنده چیقاریورلر. فقط بو استراحت زمانک، آراسیرا قلبی ایصیران آجی بر حسرتی واردر. بو حسرت عاشق کولالرده ده درین بر بر طوتار. چونکه غریته کیلر بوقیش قیامتده کله به جکلر، صوک چهار آمیدک سوندیکی، هر قلبک صولدن برعالدر. بوساری یاراقلرکدوکولسی بو روز کارلرک آسسه سی آمیدلرک تولونه علامندر. هبات شمدی او عاشقلره قابوشمقی آنجی بهارده ممکن اولابلیز. اوجاق باشک بهار حسرتی واردرک بتون قیش پوندن بحث ایدیلر. شمدی، نشانی سوکلیسنک خیالی، بو یلواش یلواش یانان، آرا صیرا بردنبره یارایان یولکش باشنده کورمه یلیز، یوزینه جاریان آلهلرک یارایسی، انجه بر آلهلرک دالار آراسندن قیشقیرمانی، بر آزرده کندی عشقنه، بر آزرده کندی کوکته بکزه منی؟.

هر موسم کلدیکی زمان انسان کندی وطنی درلو درلو خاطره لرله کوز اوکته کتیرر. بن بونی برکون برینه صردم:

— شمدی بو بهارده سزک کوی کیم بیلیر نصلدر؟ دیدم. او ایچی چکدرک، فلان آتچ چپچک آچشدر. بیلیم هانکی پیکار شمدی حاریل حاریل آقور. مجا بوسودن برده ایچمک نصیب اولما به جقمی؟

تسکیم چینی ضبط ایدرک اوراده حکمران اولان قولای خالری سلاله سی ده گندیلرخی (بودا) به نسبت ایتدیرم شلردی.

ایشته، اثرینی سلطان حسین باقرا زماننده قلمه آلان عجم (برخوند) ک تغریقلری بوسیلاردن کاور. حالبوکه شوراسنی قید ایتک ایجاب ایدرک (زبدت الواریخ) محرری (حافظ ابرو) ناک میرخوندن الی سنه اول یعنی (۸۲۰) جوارنده تألیف ایتدیکي اثرنده بیله بو تغریقه عابد بر اوفاق ایز کوز و قز. تغریقی، ایلاک حاضر لایان تورلرک کک کانی (شرف الدین یزدی) در. بو آدم (ظرفنامه تیوری) سنده (میرخوند) ک اوقبل ایدورمه لرینه کوزل بر زمین حاضر لافه موثق اولشیدی. حاصل موغوللر تورک دین عرقک ایتدیرنده ایکی قوم دکل، غمیه سنانل، آیری بر عرق در. (بیت. موغول) عرق دینان بو عرقک کوشاک کی حکمدار یاشدیردن قره خطیانی، (تیت - تویا)، موغول، قاتار)، (ماتیر) کچی بر چوق شعبه لری واردرک هر بری بر قوم، آیری بر (ایل) در. [هر موغوللر بیک ییلانی تاریخی ا.ج. کورتن: موغوللر تاریخی]

۳ — تورک عرق: اون دوقورنجی عصرک صولک سینه لرنده اورخین ایدلرک ک ایلاک یقیرغنی پتیردن فلانیا هیاتی بو بوکجه بر اثر تضر ایتدی. هیات رئیس موسیو (هیکل) بوکتابده تورک عرقک شعبه لرندن بحث ایدرکن، اسکیدن بری قولانیله کان (اورال - آلتای) اقوامی تعیرینک معنا یلغنی قید ایدیلور. تورک لسانلری، موغول لسانلرینه آنجاق (پیشک همی) اولانی اعتبارله بکزد. فرانسجه ایلر تورک بکزه پیشی کی. (تورک) اسمی نه زماندن بری قولانیلور؟ عجم اسکیدن ده شیمدی اولدیکي بر عرقه دلات ایدن بویه بر تعیر واری ایدی؟ ویشقه لر بزه کوستریورک تورک اسمی ایلاک اوکجه اورخون تورکاری ایچون چینه تاریخلده قولانیلشدر. چینه ده (ر) حرف اولادینی ایچون (توکیو) دیورلردی. اوندن اول، آرالنده قان ودیل برلکی اولان انسانلرک هبسنه بردن نه اسم وریاوردی؟ بویه بر اسمک موجود اولدیکي تخمین ایتک قابل دکادر. بکجه توتمه ییزم بقیه سی اولارک مخلف (حیوان) اسماری طشان بر چوق فلانلره راست کلمینه یلیز. دودوز، قویون، ایت، اوکوز کی، صوحین ا جوجو، آله، قوش و سائر کی.. بو فلانلردن هانکیسی دیکر لرینه غلبه ایدر. اونلری اطرافنه طولانیلرجه جماعت او اسمی طاشیمه بشلاردی. اوغوز دولی، قویون دولی، اسکی ایت دولی، جوجون و ته دوللری کی.. بالکن هر عرقی زمرد سنده اولدیکي کی بولردن بری هبسنک باشلانغی اولالی ایدی.

محمد هلمی

قوبونلرک بوسرک براسی کورچوقورک ایچنده بردیشی قورت طرفندن بیله نهرک باشادی. بو قورتدن برچوق چوق قوری دنیا به کادی. ایشته بو بوک قوبونلر هزمیندن دورت عصر صوکرا تکرار دیرلرک آسیا به افندیلاک ایدن توکولر بو آدمک لسلندن اوره بولردی. افسانه کوستریورک، موغوللر صوکرا دن بو حکمایی غمیه بزرک کندی عتمه لرینه ایدورمه شلردر. (آلاغوا) افسانه سی که خرسیتاننده کی (حضرت مریم - عیسی) غمیه سنک عینی در. غمیه موغوللره عابددر. مسئله ناک قطعی تردد قبول اغز جهی شوراسی درک تورک و موغوللر افسانه لرینک منشأی اعتبارله ده بوسوتون ایتدیلر. اوجالده نندن دولانی (۸۷۰) سنده لرنده تألیف ایدلش اولان (میرخوند) (روضه الصفا) سی بو تاریخی واقعیه بوسوتون ده کیشیدرک ایدورمه بر شکلک دوتک لزونی دودیدی. میرخوندن صوکره (۱۰۲۰) سده لری جوارنده اثرینی یازان خبوه حکمدری (ابوالغازی بهادر خان) اوشال شجره تورکده میرخوندک تغریقی قبول ایتکک قالایور؛ غمیه سنکدن بر چوق شیلر داها علاوه ایدیلور. نهایت اوندن صوکرا یازیلان بوتون تاریخلر (خوند امیر)، (میرخوند) و (ابوالغازی) بی ویشقه اولارک کوستریورکاری جهله عین خطابه دوشکدن کندیلرینی آلاما شلردر. شو حالده مسئله یی تغریقی ایدرکک لک اسکی اثر اولان جاح الواریخندن باشمه هیچ بروشقه اولاماز.

بو ده کیشیدرک کیفیک روسی واجتاهی سبیلرینه کانه ۴، موغوللرک طغری قلیچ قازاغی ایدی. لاکین حقیقته بیله ن کته، موغوللردی. چونکه بو قوم، صاغلام بر اوجاق توردین، قوتلی غمیه لرله مالک اولمایان قبیله لر جمعه سندن باشقه برشی دکای. جنکیزک دورت قولدن ایلرله یان اوردولری کینه تورک اولکهنک انجیر یسنه کیرنجه، جانی وقوتلی برمدنیک قارشیسنده بوتون علی آلاز تغریلرینه رنغا - واراقلردن پک چوق قایب ایتدیلر. تورکن آتادولوبه کلوب برلشدیکی زمان ناصل یازی دینای قایب ایدرک فارسی صمت و ادبیاتی عیاً قبول ایتدی، ساجچرق حکمدارلری ناصل ایران پادشاهلرینک عنوانلری آلرک، حتی دولهادر اوغوللاری کندیلرینی ساسانیانه نسبت ایتدیلر؛ برچوق بو بوک تورک خاندازی شهر علامه عالملری ناصل صوبلری (خافای راشدین) دن برینه باغلادیلر، جرمنلر ناصل لاتین مدنی ناک قادروسی ایچریسنده غمیه لرینک بو بوک برقسمنی ترک ایتکک مجبور قالمشله، غمیه موغول قبیله لری ده قانی برمدنیک ایچریسنده بوسورتله حرکت ایتک ضرورتنده قلدیلر. بوتون موغول بکاری، تورک عرقک لک عالم قومی اولان (اویغور) کالبرینی سربلرنده قولاندیلر. اویغورجه یی اویغور یازیسی و اویغور تشریفاتی سربلرنده قبول ایتدیلر. (اوغوز) ملی غمیه سنه اولارک، یازدیردتلری تاریخلده کندیلرینی (اوغوزخان) ه نسبت ایتدیردیلر.